

Antonio Vilella President de l'Associació Aviadors de la República

«Uns avions imperfectes van contenir l'aviació revoltada»

Entrevista

Memòria històrica. El Centre d'Estudis de la Batalla de l'Ebre, a Gandesa, dedicarà una sala a l'ADAR, que difon l'arxiu històric més voluminós i profund sobre l'aviació a la Guerra Civil espanyola

ANTON MONNER
GANDESA

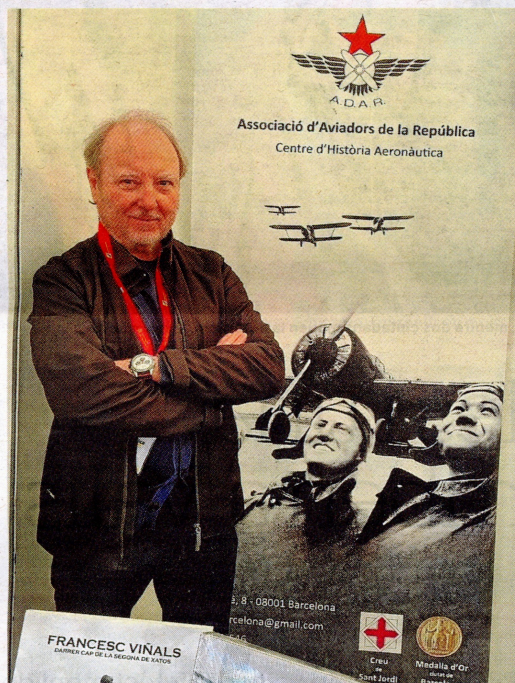
Antonio Vilella és titulat en Ciències Econòmiques i Enginyeria Tècnica. És empresari en el sector assegurador, així com soci i secretari del Consell d'Administració del Grup Transports Portuaris. Fill d'un mecànic de l'Aviació de la República durant la Guerra Civil, que a més d'empresari va ser un dels fundadors i antic president d'ADAR. Ha seguit els passos del pare donant continuïtat, amb l'equip d'ADAR, a les activitats i objectius pels quals va ser creada l'associació. Manté lligams familiars a la Terra Alta i disposa de residència a Horta de Sant Joan.

Em pot explicar com va nèixer ADAR?

Acabada la guerra, els aviadors republicans supervivents, uns es van exiliar, altres van ser empresonats, tancats en camps de concentració i fins i tot alguns condemnats a mort. El seu retorn a la vida civil no va ser menys dura. Superada la postguerra, a l'aviació es va produir un fet singular: la majoria dels aviadors dispersos pel món estaven localitzats. Això va fer possible convocar una reunió assembleària a Sant Boi, el 25 de setembre de 1976 on acudiren massivament aviadors d'aquí i d'altres latituds. Així s'inicià un llarg camí i el primer pas oficial de l'ADAR.

Quines finalitats té l'ADAR?

L'ADAR bàsicament persegueix l'interès social i la preservació de la memòria històrica. Les nostres principals activitats són: conservar, ampliar i difondre l'Arxiu Històric i Bibliogràfic considerat el millor i el més voluminós sobre l'Aviació a la Guerra Civil d'Espanya. A més assessorem investigadors, aportem informació als familiars dels aviadors, organitzem conferències i exposicions, publiquem revistes i llibres especialitzats, promovem equipaments museogràfics, localitzem llocs desconeguts d'inhumació d'aviadors, erigim monòlits i memorials, i hem aportat inícia-

Antonio Vilella, president de l'Associació d'Aviadors de la República.
FOTO: CEDIDA

tives en projectes legislatius de memòria històrica.

Se'ls ha reconegut tanta feina feta pels estaments governatius?

Sí. ADAR ha estat guardonada amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat, la Medalla d'Or de la Ciutat de Barcelona o el Trofeu Flyer del Col·legi d'Enginyers Aeronàutics de Catalunya. A més estem homologats pel Memorial Democràtic en formar part del seu Consell de Participació.

Per què ADAR i Gandesa han mantingut un fort lligam durant 46 anys?

Va començar el 14 d'agost de 1978 amb la celebració del Primer Ac-

te d'Homenatge a tots els caiguts a la Batalla de l'Ebre i a la Guerra Civil, coincidint amb el 40 aniversari de la Batalla de l'Ebre, amb col·laboració d'ajuntaments, especialment el de Gandesa i Vilalba. Els antics aviadors planejaven un acte de reconciliació, convocant combatents dels dos exèrcits, partits polítics, intel·lectuals, autoritats, posant èmfasi en els brigadistes. A Gandesa i Vilalba es van celebrar els actes oficials i de germanor respectivament, dos indrets destacats de la Batalla de l'Ebre. Van assistir-hi 5.000 persones i fou una jornada de gran impacte a la premsa, la televisió i la ràdio nacional i internacional. Per perpetuar l'esperit de l'Ac-

te van erigir un monument en record a tots els combatents caiguts, amb la pretensió de fomentar la Pau, la Concòrdia i la Reconciliació. ADAR el va promoure i Gandesa el va acollir al costat del Celler Cooperatiu. Paradoxalment, va ser una iniciativa dels perdedors, per cicatritzar ferides, que les autoritats permetien. L'any passat, davant el monòlit, l'abat de Montserrat va testimoniar el seu anhel de pau, de repudi a les guerres, tot recordant el patiment del seu avi, excombatent a la Batalla de l'Ebre. L'acte seria per ADAR el prelude d'innombrables accions i iniciatives dutes a terme a Gandesa i al CEBE. Hi ha hagut una continuada i fructífera col·laboració, com per exemple aquest any, que hi celebrarem les 46 Jornades de la Memòria Històrica.

A més dels actes que s'organitzen cada any, l'ADAR i el CEBE col·laboren dins el Museu?

Sí. La més recent és la museització de la Sala que tenim l'ADAR sobre el paper que va jugar l'aviació republicana a la Batalla de l'Ebre, dedicant un espai als mecànics. A aquests mai se'ls havia honorat, quan gràcies al seu esforç i professionalitat van aconseguir que uns avions imperfectes, en inferioritat de condicions i menors qualitats tècniques, es batessin i continguessin la potent aviació revoltada. Per altra part, aquest any pretenem formalitzar un conveni de col·laboració entre el CEBE i el CAHS (Centre d'Aviació Històrica de la Sènia). Centres situats en dues poblacions de les Terres de l'Ebre implicades en la Memòria Històrica i que compten amb dos museus de la Guerra Civil, potser els més significats de l'Estat. Dels inicis del CEBE la col·laboració d'ADAR ha sigut molt intensa, una mostra d'aquesta contribució s'ha reconegut nomenant la sala d'Actes del museu Antoni Vilella Vallès en honor al meu pare.

Em pot ampliar en què consistirà la sala ADAR que properament s'inaugurarà?

Els antics membres d'ADAR ja havien creat al CEBE una sala dedicada a l'aviació que fou desmantellada en una de les reformes del museu. Passats els anys, ADAR va plantejar al CEBE poder crear una sala exclusivament dedicada a l'aviació a la Batalla de l'Ebre. I així ha estat. La redacció del projecte historiogràfic es va encarregar als historiadors David Íñiguez i David Gesalí, els millors especialistes en el tema i autors del llibre *Guerra aèria a la Batalla de l'Ebre*. El disseny expositiu va ser concebut per Pep Panadell amb molts anys d'experiència en equipaments museístics. Es tracta d'una creació expositiva innovadora que trenca amb els models tradicionals i que complementa funcionalitat i ver-

«Volem formalitzar un acord entre el CEBE i el Centre d'Aviació Històrica de la Sènia, dos museus dels més significats de l'Estat»

satilitat. S'aprofiten materials únics de l'arxiu de l'ADAR amb biografies, reculls de fons personals, fotografies, entrevistes...

Cada any realitzen conferències i col·loquis d'alt nivell dins el CEBE. Em pot explicar algunes de les que tenen preparades?

Les temàtiques seran les següents: la Intel·ligència Artificial com eina al servei de la reconstrucció històrica; es presentarà el llibre sobre Ladislau Duarte Espés, cap de la 4a esquadrilla del Grup 26 de Polikarpov I-15, dels autors Lluís Orozco i Manuel Pinar; s'exposaran una selecció de fotografies i documents inèdits procedents de l'Arxiu RGBa de Moscou, del fons Aquilí Mata - RGBa, una joia que tracta sobre l'Aviació de la República i altres temes relacionats.